

Tiit K u k k
(Tartu)

HILISED VENE LAENUD KARJALA ADVERBISÜSTEMIS

I. Sissejuhatavat

Karjalased on kõik bilingvaalid, kes valdavad võrdseel määral karjala ja vene keelt, kasutades neid erinevates kommunikaatiivsetes sfäärides. Karjalaste kakskeelsuse tüüp on funktsionaalne (Юдакин 1981 : 238), mis kõige üldisemalt ise loomustades tähendab seda, et karjala keele kasutussfääriks on kodune keskkond ja selle lähim ümbrus, vene keelt aga kasutatakse igasuguses ametlikus suhtlemises ja kodust kaugemal, sageli ka nende isikutega, kellega koduses keskkonnas räägitakse karjala keelt.

Kakskeelsus on avaldanud olulist mõju karjala keele grammatilisele ja leksikaalsele struktuurile (vt nt Злобина 1971). Eriti tuntav on mõju leksikale ja süntaksile. Süntaktiline mõju ei avaldu mitte üksnes üksikelementide laenamises (nt rektsioonilaenud), vaid tervete lausemallide ja konstruktsioonilaenude tulvas, nt Ves čut' ei murenettu šildja (Dju) 'peaaegu oleksid silla lõhkunud', vrd vn чутъ не сломали мост; tuhat kilometria lizaŋke (Fjo) 'üle tuhande kilomeetri', vrd vn тысяча километров с лишним.

Palju imbub karjala keelde laenlekseeme. Sõnaliigiti analüüsituna on laenumise suhtes kõige inertsemaks osutunud adverbid (Хaugen 1972 : 374; adverbide osa laenude hulgas 1,2 %, tegelik hulk tekstis 4,8 %, vrd substantiividega, kus vastav suhe 75,5 : 48,3, ja verbidega, kus vastav suhe 18,4 : 24,6). Läänemeresoome kirjakeeltes läheneb laenadverbide hulk nullile (väite aluseks ÖSL, Palola 1975 ja Sulkala 1981). Seega adverbilaenude hulk muutub arvestatavaks alles kakskeelsuse tingimustes. E. Haugen on esitanud kontaktkeelte mõjutused trihhotoomiana: 1) ümberlülitus; 2) interferents (= individuaalne laen); 3) integratsioon (= üldistunud laen) (vrd Хaugen 1972 : 68). Pikema temaatilise ümberlülitumise puhul ei teki probleeme ümberlülituse ja interferentsi eristamisel, sama kehtib ka muutuvate sõnade kohta, nt mobi-

l'izovā.l'i heidā / kaikki (Ulj) 'nad kõik mobiliseeriti'; ka hian t'ial'ä rjado dl'a gossuda.rstvā (Ulj) 'ta töötas-ki siin riigi heaks'; mobil'izovā.l'i ja dl'a gossuda.rst-va on kaheldamatult ümberlülitused, sest nad on säilitanud kontaktkeele morfoloogilised tunnused. Muutumatu sõnade puhul taoline kriteerium puudub, sest sõna laenub sellisel kujul, nagu ta esineb kontaktkeeleski. Hilised laenud ei adapteeru üldjuhul ka häälikuliselt. Erandiks on järgmised häälikumuutused üksikutes adverbides: 1) konsonantühendi kadu või lühenemine sõna algul (nt druk ← vn вдрүг); 2) assimilatsioon (nt onnāko ← vn однако); 3) pika vokaali diftongeerumine (odnjako ← vn однако). Seega pole karjala adverbide puhul enamasti võimalik eristada ümberlülitust ja interferentsi. Selge ümberlülitusega on tegu vaid juhtudel, kui keelejuht kordab arusaadavuse huvides vaheldumisi omasõna ja vene sõna, nt Tol t'amān muost'a harvah, řetko t'amān suvrutta (OKP 115) 'seesugust on harva, harva on nii suurt' (harvah ↔ řetko), Tih ēzist'āā kagran i kül'vet'āā / vopervih kagraā (OKPT 347) 'koigepealt külvatakse kaer, koigepealt kaer' (ēzist'āā ↔ vopervih). Küll aga vastandub ümberlülitusele ja interferentsile integratsioon. Seega on lekseemi üldistumine ainuke kriteerium, otsustamaks selle üle, kas tegu on adverbilaenuga või mitte. Karjalaste kakskeelsus on nn kolmanda perioodi kakskeelsus, mille puhul vanemad, häälikuliselt adapteerunud lekseemid laenatakse uuesti, seekord juba adapteerumata kujul (vrd Хайрен 1972δ : 358). Tulemuseks on sama lekseemi erinevate häälikuliste variantide esinemus eri põlvkondade keeles (vrd druk ~ vdruk, onnāko ~ odnjako jt).

Loomulikult jäävad siinsest alajaotusest välja muude sõnaliikide laenud, mis on adverbistunud alles karjala keeles (loogelistes sulgudes on tuletusmorfeemid), nt Ves krūga-loildi 'ringikujuliselt' ← pl krūga 'ring' + {ldi}, Tol čēřodoilleh 'külakorda' ← pl čēřoda 'järjekord' + {llah}. Nii ei ole ka näiteks e prostalt, viksilt, nāpilt jt laenadverbid, vaid tuletised (vrd Villup 1969 : 109). Laenu puhul võrdub lekseem morfeemiga, kuid eelnevad näitesõnad sisaldavad kõik kaht morfeemi.

Laenumise peamisi põhjusi on kaks: 1) nn tühjade kohtade täitmiseks karjala adverbisüsteemis; st adverbide laenamist, millel karjalas puudub tähenduslik vaste või kui ongi olemas tähenduslikult lähedane omaadverb, aktualiseerub kõ-

nes siiski laen kui tähenduslikult adekvaatsem; 2) sage esinemine kontaktkeeles; selle laenuüübi puhul on tegemist nn tarbetu laenuga, mistõttu mõnda aega võivad paralleelselt kasutusel olla omasõna ja laen, tarbetu laen on omakorda aluseks omalekseemi kadumisele.

Seega oleneb adverbilaenude tulek peamiselt semantikast, mistõttu järgneva analüüsi esitame semantikast lähtudes. Laenu loendis esitatakse vene vaste, tarbetu laenu korral ka vastav omasõna. Näitesõna ees on päritolumurrete/-murrakute lühendid, sulgudes allikaviide. Viiteta materjal on käesoleva töö autori kogutud. Märksõnade transkriptsiooni on ühtlustatud.

II. Laenadverbide semantilised rühmad

1. Temporaaladverbid

Nt - Ves Tih druk (KKN I 110) ~ Tol Tih vdruk (OKP 150; KKN I 126) 'äkki' ← vn ВДРУГ; Ves Tih nakone.c (KKN I 106) 'lõpuks' ← vn НАКОНЕЦ, vrd Ves jälliceksi (KM) id; Ves Tol poto.m (OKP 53) 'päras' ← vn ПОТОМ, vrd Ves sida id; Ves Tol šeiča.s (OKP 55) 'nüüd' ~ Ves šcas id ← vn сейчас, vrd Ves nüt ~ nüt't'en id; Tih snova (OKPT 309) 'uuesti' ← vn СНОВА, vrd Ves tjaš, uweštah id; Ves Tol Tih srazu (OKP 65; KKN I 115) 'kohe' ← vn сразу /// Lü druk, poto.m, šeiča.s (LS 36; 329; 381), vrd Ves druk, poto.m, šeiča.s; opat (LS 285) 'jälle, taas' ← vn ОПЯТЬ, vrd Lü ūdessai (LS 467) id.

Ajaadverbe on laenude hulgas suhteliselt vähe. Enamasti on paralleelselt kasutusel omalekseem ja laenlekseem, seega tegu on tarbetute laenudega. Eraldi uurimist vajavad oma- ja laenlekseemide kasutamise vahekorrad.

2. Orientatsiooniadverbid

Nt - Tol dal'se 'edasi' ← vn дальше; il'äksi dal'se ajamah (OKP 160) 'ja läks sõitis edasi', vrd Ves iel'le id; Ves Tol krugo.m 'ümberringi' ← vn кругом: krugom on šuo (OKP 176) 'ümberringi on soo', vrd Ves ümbäri id // L mimo 'mööda' ← vn мимо: mimo proiji, ei perttih nosuh (KKS III 322) 'läks mööda, ei tulnud taresse', vrd Ves širičči; krugom, vrd Ves krugo.m.

Kõik laenatud kohaadverbid on tarbetud laenud. Orientatsiooniadverbide hulk on suletud süsteem, mis oli karjalas välja kujunenud enne laenude sissetungi algust. Laenude hilisust tunnistab ka asjaolu, et mingisugust häälikulist adap-

teerumist pole toimunud.

3. Viisiadverbid

Nt - Ves Tih medl'anno (OKPT 91) 'aeglaselt' ← vn медленно, vrd Ves hil'l'ah id; Ves Tih ispodvol'i (OKPT 91) 'pikkamisi, aeglaselt' ← vn исподволь, vrd Ves hil'l'ah id; Ves Tol ladno (CKT) 'hästi' ← vn ладно, vrd Ves hüvin id; Ves Tol Tih nasī.lu (CKT, KKN I 108), Val nasī.lu ~ nasul'i 'vaevu, vaevalt' ← vn насилу; Ves Tih nastaja.sšo (OKPT 10) 'tegelikult; tõeliselt' ← vn настояще; Ves Tol nepome.rno (CKT) ← vn непомерно; Ves Tih narо.sno (OKPT 162) ← vn нарочно; Ves Tol na.obo.ro.t (CKT) ← vn наоборот; Ves neča.ja.mno ~ Tih nečaja.janno (OKPT 180) 'kogemata, juhuslikult' ← vn нечаянно; Ves Tih pošt.epe.mno (OKPT 91) 'pikkamisi' ← vn постепенно; Ves Tih samovo.l'no (OKPT 86) 'omavoliliselt' ← vn самовольно; Tol godno (CKT) 'hästi, sobilikult' ← vn годно jne.

Loetelu võiks jätkata, sest viisiadverbide rühm on avatud ning sealjuures rohkearvuline. Tarbetu laenuna võib käibele tulla peaaegu mistahes vene viisiadverb. Siiski on ka selles rühmas nn tühje kohti täitvaid adverbide, täpsemini teatud viisiadverbide semantilisi modifikatsioone, nt l'anno ~ ispodvol'(i) ~ hil'l'ah; viimane sünonüümirea liige eelnevaid semantiliselt samavaärselt siiski ei asenda. Adverb ladno märgib just suhete, vahekorra iseloomu: Ves ladno el'anna 'elame hästi' (vrd hüvin id); ka godno ei ole tähenduslikult identne adverbiga hüvin: sruyba on godno salvettu (CKT) '(ehitise) kere on hästi välja tahatud'. Seega kahe keelesüsteemi kokkusulamine tingib sünonüümiridade pikkenemist.

Vormiliselt iseäralik on reduplitseeritud esisilbiga adverb nečaja.janno. Nähtus võib olla interferentsi valda kuuluv.

4. Seisundiadverbid

Nt - Ves Tih kuvirko.m (OKPT 154) ~ Tol kuperkоm (CKT) 'uperkuuti' ← vn КУВЫРКОМ, vrd куперком (?); Ves Tih ničko.m (OKPT 154) 'näoli, silmili' ← vn НИЧКОМ: ničko.m vierin goran alla (Dju) 'veeresin silmili mäest alla'; Dje otd'el'no (OKP 183) 'eraldi' ← vn ОТДЕЛЬНО: otd'el'no ol'imm safsem otd'el'no (OKP 183) 'me olime päris eraldi', vrd Ves eris id // L osobi 'eraldi' ← vn ОСОБО: osobi

nes osobi, al'ä koske (CJД) 'ole temast eraldi, ära puutu', vrd Ves eris, Suoj erilläh (KKS I 126), L erize (LS 50) id.

Seisundiadverbe on laenude hulgas küllalt vähe, mis on eelkoige tingitud vastava adverbirühma piiritletusest. Needki vähesed laenud on üldjuhul tarbetud, v.a kuvirko-m ja ničko-m, millel teadaolevalt vähemalt lõunakarjalas genuinised vasted puuduvad.

5. I n t e n s i i v s u s a d v e r b i d

Nt - Ves počt'i ~ Tol počt'i ~ počki (OKP 184; CKГ) ~ Paa posti (KKSК) ~ Por post'i (KKSК) 'peaaegu' ← vn почти, vrd Rep melgi (KKS III 289) id; Ves vowše ~ Tol owšo (OKP 32) 'väga; üsna' ← vn вообще: miula d'iedo ol'i vowše hüvä (Dju) 'minu taat oli väga hea'; Tol prime.rno (CKГ) 'umbes, ligikaudu' ← vn примерно; Ves Tol dovo.l'no (OKP 120) 'üsna' ← vn довольно; Tol aigua müöt' dovol'no viikon kävel'iin (OKP 120) 'aja jooksul käisin küllalt palju'; Ves Tol sowšem (OKP 187) 'täiesti, päris' ~ Val sof.ši.m id ← vn совсем: hän ol'i sowšem glu.koi / ni mid'ä ei küle (Dju) 'ta oli päris kurt, mitte midagi ei kuule'; Tol srašnoi (CKГ) 'väga' ← vn страшно: srašnoi šoma (CKГ) 'väga ilus', vrd Ves ül'en id; Tol vešma (OKP 43) 'küllalt; väga' ← vn весьма: vešma šoma (CKГ) 'küllalt ilus'; Suoj odvi ~ Tun odva (KKSК) 'vaevalt' ← vn едва, mrd едва (?) // L ispolna ~ ispolnoa (CJД) 'täiesti, täielikult' ← vn исполна; čut' ~ čud' (CJД) 'veidi' ← vn чуть; čisto (CJД) 'täiesti' ← vn чисто; ist'innō (KKS I 459) 'väga' ← vn истинно.

Kui häälikuliselt motiveeritud adverbe (nn reduplikaatiivadverbe) mitte arvestada, siis on genuinsete intensiivsusadverbide hulk karjala keeles piiratud. Seda on kompenseerinud laenud, mis enamjaolt asetuvad tühjale kohale, tarbetud laenud selles rühmas praktiliselt puuduvad.

6. M o d a a l a d v e r b i d

Nt - Ves Tih deišvit'el'no (OKPT 221) ~ Tol deišt'vit'el'no (OKP 120) 'tõesti, tõepoolest' ← vn действительно; Ves Tol Tih koņe.šno (OKP 55; KKN I 123) 'muidugi' ← vn конечно: koņe.šno hän / ken_žo muit' (Dju) 'muidugi tema, kes siis muu'; Ves Tol imenno (CKГ) 'just' ← vn именно; Ves Tih vet' (OKPT 85) 'ju' ← vn ведь: t'amä vet'ew šiun (Dju) 'see ei ole ju sinu oma'; Ves Tol däže (OKP 322) 'isegi' ← vn даже: däže hiän šano (Dju) 'isegi tema üt-

les'; Ves Tih mõzot (OKPT 347) 'võib-olla' ← vn может: mõzot i hän ol'i (Dju) 'võib-olla tema oligi'; Ves Val Tih nave.rno (KVM 137; OKPT 229) 'tõenäoliselt, nähtavasti' ← vn наверно; Ves Tih neprime.nno (KKN I 127) 'tingimata' ← vn неприменно; Ves Tol Tih ob'aza.tel'no (OKP 102; OKPT 158) 'tingimata' ← vn обязательно: miula pid'aw l'äh-t'ie ob'aza.t'el'no v e š š i h (Dju) 'ma pean minema tingimata Vesjegonskisse'; Ves Tol Tih vrod'e ~ vrod'i (OKP 114; OKPT 360) 'justkui' ← vn вроде: hän vrod'e on hu-malassa (Dju) 'ta on justkui purjus'; Tol čaiš ~ čaiš (OKP 56, 146) 'küllap' ← vn mrd чайсь (?); neboiš ~ neboš (CHK) 'küllap' ← vn небось: neboš vaivuit, istuo (CHK) 'küllap oled väsinud, istu'; Tol pažalui (CHK) 'küllap; vist' ← vn пожалуй; Val verno 'küllap' ← vn верно: mie näin hukkõa, verno hõan otti šiun boranan (KVM 91) 'ma nägin hunti, küllap tema võttis su oina' // I konešno, mow-zet; naverno, neprimenno (kõik СЛД) ob'azatel'no (OKPД 233); pažalui (KKSК; СЛД); vrod'e (СЛД), vrd eelnevatega; neuzel'i 'kas tõesti' ← vn неужели: neuzel'i i tādā et mušta (СЛД) 'kas sa tõesti seda ei mäleta'; newsto ~ ušto (СЛД) 'kas tõesti' ← vn неужто: onnako ~ onnuako odnjako (OKPД 182, 214, 22) 'küllap vist' ← vn од-нако /// Lü konešno (LT I 421), naverno (LT I 151), verno (LS 483), odnā.ko (LS 278), vrd eelnevatega.

Modaaladverbide hulgas pole ühtki tarbetut laenu, s.t et genuinsed vasted praktiliselt puuduvad. See asjaolu viitab modaaladverbide suhtelisele hilisusele. Läänemeresoo-me kirjakeeltes, kus võõrmõju ei ole olnud nii suur kui kar-jalas, on modaaladverbid üldiselt arenenud oma keele muude adverbirühmade baasil nendest semantilise eristumise teel. Eraldi uurimist vajaks asjaolu, kas on taolist vene modaal-adverbi, mida karjalas ei kasutata.

III. Kokkuvõtteid.

Karjala adverbisüsteemis funktsioneerib seega küllalt suur hulk hiliseid vene päritoluga laenadverbe. Semantiliselt on eristatavad orientatsiooni-, temporaal-, viisi-, seisundi-, intensiivsus- ja modaaladverbid. Äärmuslikud on esimesena ja viimasena märgitud rühmad: orientatsiooniadverbide hul-gas on kõik laenud tarbetud, modaaladverbide hulgas pole vastupidiselt ühtki tarbetut laenu. Viimane suhe iseloomus-tab parimini eri semantiliste rühmade tekkimise kronoloogia-suhteid. Laenude hulgas puuduvad distributiivadverbid ja

perfektiivsusadverbid. Esimeste puhul funktsioneerivad tuletusalusena üha edasi genuiinsõnad (või vanemad laenud); distributiivadverbide vanad tuletustüübid on jäänud seni produktiivseks. Iseloomulik on, et kõigi muude arvõnakasutuste puhul lülitatakse ümber vene keelele. Mis puutub perfektiivsusadverbidesse, siis nende hulk on keeliti piiritletud. Ei ole põhjust arvata, et karjalas nende hulk värem praegusest suurem oleks olnud. Tuleb vaid oletada, et loomulikku teed arenedes nende hulk oleks kasvanud. Tänapäeva lõunakarjalas väljendatakse perfektiivsust sageli verbis (= laenverbis) sisalduva aspektiga, nt Ves ujed'ie 'ära sõita'; siel dā kai ujedittih (Pjo) 'sealt sõitsid kõik ära', vrd ajja 'sõita'; uid ie 'ära minna': pokā ei ustanovittu t'ad a vlijast'ie / uljittu ei (Ulj) 'kuni ei kehtestatud seda võimu, ei mindud ära', vrd mānna 'minna'; samuti zdaija 'ära anda' ↔ andja 'anda', dojed'ie 'kohale sõita' ↔ ajja 'sõita' jne. See on esmane mõju adverbisüsteemi arengule.

Teiseks mõjaks, mida laenadverbide tulv enesega kaasa toob, on seniste produktiivsete moodustustüüpide produktiivsuse kaotus, mis korvatakse laenudega. Semantiliselt diferentseeritumad adverbirühmad (eelkõige modaaladverbid) ei arene mitte oma keele baasil, vaid need laenatakse. See- ga kakskeelsuse tingimustes senine adverbisüsteem justkui stagneeruks, uus tekib vaid võõrelementide baasil.

Kolmandaks. Tarbetud laenud tõrjuvad aktiivsest tarvitusest järjest enam genuinseid adverbe kõrvale. Adverb, mis aktiivsest tarvitusest kõrvale jääb, ununeb. Samal ajal lülituvad mõningad laenud karjala adverbisüsteemi, mida kinnitavad mitmesugused adverbide edasiarengud. Briti aktiivsed on selles suhtes instruktiiv, nt Ves nařekoin 'meelega' ← vn нарочно, vrd Suoj nařeko (KKS III 457) id; Tol duaroin (OKP 84) 'tasuta; niisama' ← vn даром, vrd nt Val dāarom (KVM 104); Tih nepomernoin (OKPT 201) 'üle jõu; kõigest jõust' ← vn непомерно, vrd Ves nepome.rno id; {sti}-liide, nt Tol ukuratnošt'i (CKT) 'korralikult' ← vn mrd укyратно (?), vrd ukuratno (CKT); Lā raznošt'si (LT III 123) 'erinevalt' ← vn разнo; [h]-liide (keos deminutiivsusliitega), nt Tol živozeh (CKT) 'elavalt' ← vn живо, vrd Ves živo id; Tol okuratnozeh (CKT) 'korralikult' ← vn mrd укyратно (?), vrd Ves okuratno id. Siiski päris täielik laenadver-

bide adaptatsioon ei ole: laenadverbid seisavad üldiselt väljaspool sekundaarmoodustust (mõiste kohta vt Kuk 1986 : 63).

Seega kakskeelsuse tingimustes ja seoses karjala keele tarvitussfääri pideva ahennemisega suureneb vene keele mõju karjala keelele (sh adverbisüsteemile) pidevalt. Kahe erineva keeletüpoloogia segunemine avab siin uusi uurimisvõimalusi.

L ü h e n d i d

Materjali allikad: KKK I = E. L e s k i n e n, Karjalan kielen näytteitä I, Helsinki, 1932 (SKST 193); KKS I = Karjalan kielen sanakirja I, Helsinki, 1966 (LSFU XVI, 1); KKS = Karjalan kielen sanakirjan kokoelmat (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Helsinki); KM = Konstantin Mansini käsikirjaline kogu (ENSU TA KKI soome-ugri keelte sektoris); KVM = P. P a l m e o s, Karjala Valdai murrak, Tallinn, 1962; LS = Lyydiläismurteiden sanakirja, Helsinki, 1944 (LSFU IX); LT I, III = P. V i r t a r a n t a, Lyydiläisiä tekstejä I, II, Helsinki, 1963, 1964 (SUST 129, 131); OSL = Oigeeelsussonaraamatu (Tallinn, 1976) adverbide arvutiiloend (ENSU TA KKIst); OKP = Г. Н. М а к а р о в, Образцы карельской речи. Калининские говоры, М.-Л., 1963; OKPД = Г. Н. М а к а р о в, В. Д. Р я г о е в, Образцы карельской речи. Говоры ливвиковского диалекта карельского языка, Л., 1969; OKPГ = В. Д. Р я г о е в, Образцы карельской речи (Тихвинский говор собственно карельского диалекта), Л., 1980; СМ = Картогекса словаря калининских говоров карельского языка (Карельский филиал АН СССР, Институт ЯЛИ, Петрозаводск); СЛД = Г. Н. М а к а р о в, Карельский диалектологический словарь (ливвиковское наречие) (рукопись в Институте ЯЛИ Карельского филиала АН СССР, Петрозаводск).

Keeled: e = eesti keel, vn = vene keel; murded: L = livviko (aunuse), Lu = luudi, murrakud: Ves = Vesjegonski, Tol = Tolmatšu, Val = Valdai, Djo = Djorka, Tih = Tihvini, Suo = Suojarvi, Pa = Paatene, Por = Porajarvi, Rep = Repola; Kalad: Dju = Djudikovo, Pjo = Pjodovo, Uli = Uljanikka.

K i r j a n d u s

K u k k, T. 1986, Karjala indefiniitsete ja eitavate adverbide moodustus. - Paul Ariste fennougristikakoolkond ja selle sidemed: Fennougristica 13, Tartu TRUT 728, lk 63-69); P a l o l a, H. 1975, Adverbbit, postpositiigt, prepositiigt ja interjektliigt 1960-luvun suomen yleiskieleessa, Oulu (Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen laitoksen tutkimusraportteja 2); S u l k a l a, H. 1981, Suomen kielen ajan adverbien semantikka, Oulu (Acta Universitatis Ouluensis, Series B, Humaniora No. 8, Philologica No. 3); V i l l u p, A. 1969, Adverb eesti keeles, Tallinn;

З л о б и н а В. 1971, Языковые контакты и изменения

в грамматической структуре языков. - Прибалтийско-финское языкознание, Л.; Хауген Э. 1972а, Языковой контакт. - Новое в лингвистике, вып. VI, М., с. 61-80; Хауген Э. 1972б, Процесс заимствования. - Новое в лингвистике, вып. VI, М., с. 383-411; Юдакин А. П. 1981, Билингвизм и проблема связи языка и мышления (исторический аспект). - Теоретические проблемы социальной лингвистики, М., 1981, с. 220-240.

Тийт Кукк
(Тарту)

ПОЗДНИЕ РУССКИЕ ЗАИМСТВОВАНИЯ В СИСТЕМЕ НАРЕЧИЙ КАРЕЛЬСКОГО ЯЗЫКА

Резюме

Среди заимствованных наречий в карельском языке встречаются наречия обладающие следующей семантикой: темпоральные наречия, локальные наречия, наречия образа действия, состояния, интенсивности и модальные наречия. Отсутствуют же наречия дистрибутивности и результативности. В статье выделяются три тенденции, являющиеся результатом проникновения русских лексических элементов в карельские говоры.

I. В карельских говорах не развилась система наречий результативности как в эстонском и финском языках, результативность выражается другими способами (чаще всего она содержится в самой семантике глагола).

II. Наречия, семантически более дифференцированные (например наречия модальности) не развивались на базе карельского языка, а заимствовались из русского языка.

III. Т. н. "ненужные" заимствования вытесняют из использования собственные наречия, в результате чего последние исчезают из употребления. В то же время заимствованные наречия активно включаются в наречную систему карельского языка, о чем свидетельствуют многие дериваты на базе заимствований.